

SENUJŲ ŠVENTVIEČIŲ ŽVALGYMAI

Vykintas VAITKEVIČIUS

2000 m. LII tėsė senųjų šventviečių žvalgymus įvairiuose Lietuvos rajonuose (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 337–342; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 474–482; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 525–535). Duomenys apie kai kurias Anykščių, Ignalinos, Utenos, Vilniaus ir Zarasų rajonuose žvalgytas šventvietes pateikiami kitame šio leidinio straipsnyje (Vaitkevičius V., Zabiela G. Žvalgomoji ekspedicija Rytų Lietuvoje 2000 m., p. 204–210). Žvalgomųjų ekspedicijų metu siekta lokalizuoti bei surinkti papildomų duomenų apie įvairiuose šaltiniuose paminėtas mažai žinomas šventvietes. Paminėti nos kai kurios svarbesnės iš jų.

Čiūželių (Plungės r.) alkakalnis, vadinamas Šventaragiu (*Šventar'gis*), yra 1,8 km į P–PR nuo Lubių gyvenvietės, 1,4 km į V nuo kelio Kuliai–Gaudučiai, į Š nuo Čiūželių gamybinio komplekso griuvėsių, plynaukštėje, kurią iš V riboja Alanto, iš R – kanaluoto Žvalginio upelio slėniai. Čia dar išsiskiria ilgai arta, apie 160 m ilgio (R–V), apie 100 m pločio (Š–P) pakiluma, keliais metrais aukštesnė už aplinkinius laukus iš P ir Š, aukščiausia apylinkių vieta (91 m virš jūros lygio). Šventaragis lokalizuotas remiantis 1935 m. Lietuvos žemės vardyno duomenimis. Senieji Čiūželių gyventojai išblaškyti pokario dešimtmečiais, kaimavietė sunaikinta melioruojant.

Grybų (Švenčionių r.) Velnynė arba Velniakalnis yra į Š nuo kaimo, 0,25 km į ŠV nuo kelio Grybai–Pliauškės III, pamiškėje. Kalva aukščiausia apylinkėse (181 m virš jūros lygio), nuarta, maždaug

15x20 m dydžio viršuje, 6–8 m aukščio, nuolaidžiais ir vidutinio statumo R, P, V šlaitais, stačiu Š šlaitu. Padavimai pasakoja, kad Velnynės kalne nuskendo bažnyčia, galima girdėti iš po žemių skambant jos varpus, grojant vargonus ir giedant žmones. Už 0,3 km į Š nuo Velnynės, miške plyti Veršiamirės raistas, kuris padavimuose siejamas su Velnyne, o už 0,9 km į R yra Pliauškių akmuo su pėda.

Kurkliškių (Pasvalio r.) Velniakalnis yra tarp Kurkliškių ir Žadeikių, 0,6 km į R nuo kelio Pasvalys–Vabalninkas, 0,6 km į P nuo Jakuškų sodybos, kairiajame Pyvesos upės krante, bevardžio kanaluoto upelio įtekėjimo į Pyvesą P pusėje. Kalva nuarta, menkai išsiskiria, maždaug 20x25 m dydžio, iš R ją riboja Pyvesos vingis, iš V – lauko kelias Kurkliškiai–Žadeikiai, iš Š – aukščiau minėtas upelis. Apie Velniakalnį žinoma įvairių pasakojimų. Maždaug 0,1 km į V nuo Velniakalnio būta Bobkalnio, kurį sunaikino melioratoriai, tačiau galimas jų tarpusavio ryšys neišaiškintas.

Zasinyčių (Kupiškio r.) Dijokalnis yra nuošaliame miške, 1,4 km į ŠV–V nuo A. Kalainos sodybos Patrakės kaime, 0,8 km į PR–R nuo A. Burbulio sodybos Buožiuose (Bartašiškyje), apie 0,4 km į P nuo senkelio Buožiai–Alizava, tarp pelkių. Dijokalnis buvo atskira, gana masyvi, ŠV–PR kryptimi pailga kalva tarp pelkių. Prieškaryje keliams taisyti ir kitoms reikmėms buvo nukasti du trečdaliai kalvos – visa ŠV jos dalis. Išlikusi Dijokalnio PR dalis yra maždaug 25 m ilgio, 4–6 m pločio „ketera“ 2–3 m aukščio šlaitais. Jos

PR gale augo (dabar išvirtęs) senas šakotas ąžuolas. Padavimai pasakoja apie Dijokalnio raganas. Be to, menama, kad jaunimo pasilinksminimuose ant Dijokalnio buvo giedamos sutartinės su refrenu „dijo“. Dar prieškaryje užfiksuoti 4 šios archaiškos sutartinės „Dijūta kalneli, dijūta berželi“ variantai. Ji buvo atliekama daudytėmis arba skudučiais, „balsu grojant“ (balsu imituojuant daudytę), šokant 3 arba 4 atlikėjoms moterims.

Dvarviečių (Raseinių r.) Šventaragis (Šventaragė). Apie 3 km ilgio, 0,8–1 km pločio plynaukštę, prasidedančią maždaug ties Kybartėliais, į P nuo kelio Raseiniai – Baisogala, iš R riboja Luknės, iš V – Dubysos slėniai. P gale aukštuma baigiasi nežymiai užsiriečiančiu, 30–60x250 m dydžio „ragu“ stačiais, net iki 35 m aukščio šlaitais iš R, P, V. „Rago“ PV papėdėje įsikūrusi O. Bakutienės sodyba, už 0,6 km į P Luknė įteka į Dubysą. Už 1 km į V (kitapus Dubysos) yra Padubysio piliakalnis. Be minėtos aukštumos P dalies, Šventaragiui priskiriamas ir miškas abipus Luknės, jos aukštumų krantuose. Padavimuose pasakojama, kad kitados čia augęs šventasis miškas, kur žmonės meldavęsi.

Mažųjų Grūžių (Pasvalio r.) Grūžmiškis yra į PR nuo kaimo, tarp numelioruotų laukų, į P nuo kelio Linkuva–Pasvalys. Giria, kurioje dominuoja ąžuolai, plyti maždaug 1,3x2,4 km plote abipus kanalizuo to Ramojaus upelio aukštupio. Apie vietovę pasakojama, kad kitados čia gyveno deivės laimės, kurios lemdavo gimusių vaikų likimą.

Kegrių (Akmenės r.) Stebuklingoji pušis augo 0,75 km į V nuo Virvytės kairiojo kranto, 0,68 km į P nuo kelio į Virvytės

poilsio namus, atsišakojančio iš kelio Vieکشniai–Tryškiai, ant Vieکشnių g-jos Kegrių miško 43 kvartalo PR ribos, Semankos sodybvietės PV pakraštyje. Pušis buvusi sena, apie 0,6 m skersmens, 15 m aukščio. Prieš keletą metų ją išvertė vėtra. Ant pušies kamieno iš seno buvo kabinamos nedidelės apžadų koplytėlės, kryželiai, kaspiniai, veidrodėliai. Apie pušį buvo pasakojami padavimai, įvairios istorijos apie tai, kaip žmonės nepaprastu būdu čia pasveikdavę.

Rauklaukio (Pakruojo r.) ąžuolas auga 2 km į ŠV nuo Linkuvos, Rauklaukio miško viduryje, kelio Linkuva–Rimkūnai ŠR pusėje. ąžuolo kamienas apie 1 m skersmens, labai gumbuotas, apdžiūvusia viršūne. Į medį įkeltos dvi koplytėlės (1977 m. jų dar būta 4), prikaltas kryželis. Medžiui reiškiamos pagarbos motyvai nežinomi.

Mėzionėlių (Švenčionių r.) laukas, vadinamas **Šventele (Švintelė)**, yra į PR nuo kaimo, 0,35 km į P nuo Sudotos kairiojo kranto, 0,2 km į R nuo buitinių atliekų sąvartyno, abipus kanalizuo to bevardžio (?) upelio, V. Jutelienės ir V. Jurgelevičiaus žemėje. Žmonių teigimu, Šventelės laukas užima maždaug 2–3 ha. Padavimų apie jį nežinoma, tačiau tvirtinama, kad vietovardis esąs iš „senų senovės“. Yra pagrindo manyti, kad Šventelė galėjo būti ir kurio nors upelio pavadinimas.

Papyvesių (Pasvalio r.) laukas, vadinamas **Perkūniškiu**, yra 1 km į ŠR nuo Papyvesių neįtvirtintos senovės gyvenvietės, 0,3 km į Š nuo kaimo, 0,1 km į R nuo senkelio į Papyvesius atsišakojimo iš automagistralės Panevėžys–Ryga, dirbamuose laukuose abipus aukštos įtampos perdavimo linijos. Teigiama, kad kitados Perkūniškiu buvo vadinamas maždaug 1,5–2 ha

slėnis su „maža balalyte“ Papyvesių senkelio PR pusėje. Pasakojama, kad čia vaidendavosi.

Deltuvos (Ukmergės r.) akmuo su dubeniu yra į PR nuo kultūros namų pagrindinio įėjimo. Akmuo stambiagrūdis raudonos spalvos granitas, ritinio formos, 0,95–0,98 m skersmens, 0,55–0,6 m aukščio virš žemės. Akmens šonai lygūs, 0,3–0,35 m aukštyje nuo akmens viršaus aptašyti, tačiau ryškių tašymo kaltu žymių nėra. Akmens viršuje iškaltas 35x48 cm (dugne) – 38x50 cm (viršuje) dydžio, 13–16 cm gylio dubuo plokščiu, lygiu dugnu. Tačiau dubuo nėra uždaras, nes viena akmens viršutinės plokštumos dalis yra preciziškai lygiai nutašyta, yra viename lygyje su dubens dugnu ir tokiu būdu sudaro 25x60 cm dydžio, netaisyklingos trapecijos formos latako ar savotiško padėklo vaizdą. Tiksli pirminė akmens vieta nenustatyta. Nurodoma, kad akmuo 1973 m. į Deltuvą atvežtas iš netolimo Pajogės kaimo (*LII Rankraščių skyrius*, f1–654, p. 17).

Guronų (Trakų r.) akmuo, vadinamas Vilkapėdžiu, yra 0,28 km į PV nuo Asono (Liaukiškių) ežero, 0,19 km į PV nuo V. Bušinsko sodybos, bevardžio upelio kairiojo kranto aukštumos šlaito viršuje. Akmuo smulkiagrūdis raudonas granitas, natūraliai plokščias, netaisyklingos formos, 2,6 m ilgio (ŠR–PV), 1,9 m pločio (ŠV–PR), siekia 0,85 m aukštį (ŠR, R). Pasakojama, kad kitados ant akmens buvo žymės „vilkų pėdai“. Ryškesnių įdubimų, primenančių pėdas, nepastebėta.

Matusonių (Švenčionių r.) akmens su Velnio pėda (lopa) vieta yra 0,28 km į ŠV nuo kaimo Š sodybų, 0,26 km į V nuo kelio į Bogutiškes, atsišakojančio iš kelio Švenčionėliai – Sariai, numelioruotos pelkėtos žemumos R pakraštyje, pirmosios

terasos V gale. Čia būta dviejų akmenų: ant pirmojo, maždaug 1,5x1,5 m dydžio, apie 0,5 m aukščio akmens būta dviejų „velnio pirštų“ žymės, o ant antrojo, plokščio, padėto žemiau, tarytum „kokio stalo“, buvo įminta „velnio lopa“. Buvo pasakojama, kad Perkūno pavytas Velnias iššokęs iš eglės, atsispyrė į pirmąjį akmenį, nušoko ant antrojo ir paliko savo žymes. Akmenis su naikino melioratoriai apie 1985 m.

Mažeikių (Ukmergės r.) Velnio akmuo yra 0,7 km į PV nuo kelių Taujėnai–Ramygala ir Vilnius–Panevėžys sankryžos (viaduko), 0,58 km į P nuo kelio Taujėnai–Ramygala, 0,32 km į ŠR nuo A. Čeponio sodybos, kanaliziuoto Kamšos upelio V krante, vadinamame Meškattrakėje. Akmuo vidutinio grūdėtumo, melsvai balkšvas, suskeldėjęs, netaisyklingos formos granitas, 3,1 m (R–V)x3,35 m (Š–P) dydžio, siekia 0,95 m aukštį (Š). Akmens viršus natūraliai nelygus, čia gausu įvairių formų ir dydžių įdubimų. Žmonės pasakoja, kad ant akmens esą žmogaus, šuns, ožkos „pėdos“. Kiek ryškiau išsiskiria 4,5x6,5 cm dydžio, 1,5–2,5 cm gylio kanopos žymė akmens ŠV pusėje, 23 cm ilgio (Š–P), 10 cm pločio, 3 cm gylio pėdą primenanti duobutė į V nuo akmens vidurinės dalies. Nuolaidėjančioje akmens P plokštumoje yra Š–P kryptimi kiek pailga, netaisyklinga, 35x45 cm dydžio, iki 7 cm gylio įduba. Teigiama, kad akmenį į dabartinę jo vietą atvilko melioratoriai iš netolimos Mažeikių ganyklos.

Miglińskių (Trakų r.) 2-asis Nuotakos akmuo yra miške, 0,5 km į R nuo Migliniškių pilkapių (AR 1259), 0,34 km į ŠR nuo kelio Guronys–Migliniškės, 0,21 km į R nuo 1-ojo Migliniškių Nuotakos akmens, ant Asono (Liaukiškių) ežero ŠV

kranto, 4 m virš vandens lygio. Akmuo netaisyklingos formos, smulkiagrūdis melsvas granitas, 3,8 m ilgio (Š–P), 2,1–2,4 m (R–V) pločio, 0,7 m aukščio. Akmens PR pusėje, nuolaidžioje plokštumoje, yra 1x1,2 m dydžio, 15–18 cm gylio tarytum išgulėta įduba. Pasakojama, kad labai seniai čia ateidavo šokti vestuvinininkai. Pirma piršlys ant akmens šokdindavo nuotaką ir ją atiduodavo jaunikiui, tada vesdavo šokti svočią ir ją perduodavo maršalkai, tada vyriausią pamergę vyriausiam pabroliui, ir taip iš eilės „suvesdavo“ visus vestuvinininkus.

Skuodiškių (Mažeikių r.) akmuo su dubeniu yra Strazdauskų sodyboje, Viešetės dešiniajame krante. Akmuo itin stambiagrūdis rausvos spalvos granitas, ritinio formos, 1,1–1,15 m skersmens, 0,5 m aukščio virš žemės. Akmens šonai lygūs, aptašyti, pastebimi statūs 3,5 cm pločio, 0,5–0,8 cm gylio, tašymo kaltu padaryti grioveliai. Akmens viršuje iškaltas 48 cm (dugne) – 54 cm (viršuje) skersmens, 7–11 cm gylio dubuo plokščiu, lygiu dugnu. Iš dubens V kryptimi išskaptuotas netaisyklingas 31 cm ilgio, plačiausioje vietoje 36 cm pločio latakas. Tiksli pirminė akmens vieta nenustatyta. Vienų šaltinių tvirtinimu, akmuo atvežtas iš aplinkinių miškų ir laikomas senovinėmis girnomis, kitų – kad visą laiką nejudinamas buvo sodyboje, o senovėje akmens dubenyje buvo kūrenama ugnis.

Sudotos (Švenčionių r.) Karaliaus akmuo buvo Žeimenos g-jos Rinkūnų miško 137 kvartale, kelio Švenčionėliai–Sariai linkio R pusėje, Sudotos 1-osios pilkapių grupės Š dalyje, tarp 10–13 m skersmens, iki 1,5 m aukščio, grioviais apjuostų pilkapių, ties betoniniu, archeologijos paminklą žyminčiu stulpeliu. Akmens būta

melsvos spalvos granito, kiek pailgo, apie 1,5 m aukščio. Vienų šaltinių teigimu, akmuo buvo „patogus sėdėti“, kitų – „lygus kaip stalas, in jo galima valgyt pietus“. Dažniausiai ir buvo pasakojama, kad ant akmens kitados pietavo karalius, nuo to kilo akmens pavadinimas. 7-ajame ar 8-ajame dešimtmetyje akmenį sunaikino kelininkai.

Užlieknės (Mažeikių r.) akmens vieta yra gyvenvietės R pakraštyje, į ŠR nuo S. Vaitkutės sodybos, Šventupio (Saldupio) upelyje ties senojo kelio Tirkšliai – Vieškėnai tilto liekanomis. Čia, kairiajame Šventupio krante, prieš 1784 m. buvo pastatyta koplyčia, garsėjusi Marijos Magdalenos dienos atlaisais (1933 m. koplyčia pervežta į kitą vietą). Tikintieji nepaprastu laikė šalia tekančio Šventupio vandenį, juo prausdavosi, nešdavosi į namus. Upelyje buvo ir akmuo su Marijos ar Marijos Magdalenos pėda (kitų šaltinių teigimu – dviem Kristaus pėdelėm). Pasakojama, kad ant šio akmens apsireiškė šv. Marija ir su juo siejama sakralinė šios vietos reikšmė. Akmuo neiškilo. Atrodo, kad jis dar prieškaryje buvo panaudotas tilto per Šventupį atramų statybai.

Žvirblių (Pandėlio) (Rokiškio r.) Dievo akmens vieta yra 2 km į V nuo miesto, apie 0,2 km į P nuo kelio į Eidžionis, atsišakančio iš kelio Pandėlys–Biržai ir Jalinskų sodybos, numelioruotame Pandėlio girios R pamiškės lauke. Akmuo buvo pilkos spalvos granitas, su įdubimu, primenančiu žmogaus pėdą. Įdubimo būta ištęsto trikampio formos – labai siauro ties kulnu ir labai plataus ties pirštais, maždaug 3 cm gylio. Buvo pasakojama, kad nuo šio akmens į dangų nužengė Dievas. Akmenį žmonės skaldė dar prieškaryje. Vėliau, po melioracijos, dingo likusi akmens dalis.

Ringuvėnų (Šiaulių r.) dauba, vadina-
ma **Raganos kulnimi**, yra 0,53 km į Š–ŠR
nuo Ventos dešiniojo kranto, kelio Kur-
šėnai–Raudėnai Š pusėje, ties Ringuvėnų
ir Kuršėnų administracine riba. Iš P dau-
bą riboja kelias, iš V, Š ir R – sodybiniai
sklypai. Ji dubens formos, apie 40 m skers-
mens viršuje, 12 m – dugne, siekia 6 m
gylį. Daubos Š šlaite įrengtas daržas. Pa-
sakoju, kad šią daubą kulnimi išsuko
supykusi Ragana.

Daujėnų (Pasvalio r.) Šventabala yra
0,1 km į PR nuo bažnyčios, 20x30 m dy-
džio atribotame sklype, daubelėje. Šaltinyje
yra įleistas betoninis rentinys, į PR nuo jo
iškastas maždaug 2x3 m dydžio, 1,5 m gy-
lio baseinėlis iš akmenų sumūrytomis sie-
nelėmis. Į Š ir P nuo šulinio stovi gipsinės
Kristaus Nazariečio ir Marijos statulos, į
R nuo baseinėlio ir į P nuo Marijos – me-
diniai apžadų kryžiai. Šaltinio vanduo be-
spalvis, bekvapis. Jis nuo seno garsėjo savo
nepaprastomis gydomosiomis savybėmis. Ir
dabar šaltinis ypač gausiai lankomas per
Sekmines, šv. Roką. Šventabala buvo iš se-
no puoselėjama, tačiau dar prieškarėje čia
daubelėje telkšojo klampai ir gili bala, ku-
rios pakraštyje tryško šaltinis. 1939–1940 m.
Šventabala buvo iš esmės pertvarkyta ir
naujai suformuota savita sakralinė jos ap-
linka. Pokaryje Šventabalos šaltinis buvo
užverstas, uždrausta šią vietą lankyti. At-
gimimo metais atkurtas 1940-ųjų metų
Šventabalos vaizdas.

Griciūnų (Kupiškio r.) Šventoji bala
yra 0,025 km į ŠR nuo kelio Kupiškis–Va-
balninkas, 0,015 km į R nuo kaimo kapi-
nių tvoros, slėnelyje. Apie 12x18 m dydžio,
2–3 m gylio, priaugusios alksnių daubelės
ŠR dalyje telkšo vanduo. Šventoji bala lo-
kalizuota, remiantis 1935 m. Lietuvos žė-

mės vardyno duomenimis. Teigiama, kad
balos pavadinimą lėmė pasakojimas, ne-
va kunigas šią balą kitados pašventinęs.

Krioklių (Akmenės r.) pelkė, vadina-
ma **Rūdyne**, yra 0,45 km į P–PR nuo
kaimo kapelių ir kelio į Čiuinius, atsiša-
kojančio iš kelio Papilė–Biliūniškė, Ven-
tos kairiajame krante, sufoziniame cirke.
Cirkas apie 25x35 m dydžio dugne, šalti-
niuotas, atviras į P pusę (į Ventą). Pada-
vimai pasakoja, kad šioje vietoje kitados
stovėjo ir nuskendo bažnyčia.

Bernotų (Raseinių r.) šaltinis yra 0,3 km
į Š nuo Maironio memorialinio muziejaus,
0,17 km į Š nuo kelio Raseiniai–Baisoga-
la, Luknės upelio kairiajame krante, šla-
pioje lankoje. Šaltinis susijęs su poeto
J. Mačiulio-Maironio atminimu, todėl jo
aplinka sutvarkyta. Aplinkui papilta žvy-
ro, įrengti mediniai suolai, padaryti laip-
tai priėjimui, į šaltinį įleistas ažuolinis 0,7 m
skersmens žiedas, jame telkšo 0,25–0,3 m
bespalvio, bekvapio vandens. Kitados van-
duo iš „akies“, matyt, tekėdavo Luknės
link (į Š ar ŠR–R) arba pasklisdavo šla-
pioje lankoje. Buvo tikima nepaprastomis
gydomosiomis šio šaltinio vandens savy-
bėmis.

Čekų (Akmenės r.) šaltinio, vadinamo
Laumės pirtimi arba **Laumės akimi** vieta
yra 0,78 km į V nuo V. Petroškos sodybos,
0,18 km į R nuo lauko kelio, vedančio į Keg-
rių gamybinį centrą, 0,16 km į Š nuo Už-
imtinių miško ribos, 0,01 km į Š nuo melio-
racijos griovio, dirbamame Šaulio lauke. Po
melioracijos šaltinio vietoje liko tik kelių
metrų skersmens šlapia, klampai vieta. Kita-
dos čia būta „akies“, į kurią, pasak pada-
vimų, naktimis ateidavo maudytis laumės.

**Grauzėnų (Jurbarko r.) Šv. Jono šalti-
nis** yra į V nuo kaimo, ant Nemuno slėnio

aukštumos pirmosios terasos, kelio Kaunas–Jurbarkas Š pusėje, ties minėto kelio 57/1722 kilometrine atžyma. Prieškaryje prie šaltinio dar stovėjo šv. Jono koplytstulpis, jo vanduo buvo laikomas šventu. Šaltinio akies būta apie 1 m skersmens, tačiau dabar šaltinis sumenkęs. Bepalvis ir bekvapis jo vanduo sruvena P–PV (210°) kryptimi. Už 8 m šią protaką „nukerta“ kelio Kaunas–Jurbarkas sankasa. Už jos upelio nėra nė žymės.

Luponių (Šiaulių r.) Laimės šaltinio vieta yra 0,22 km į ŠV nuo Luponių piliakalnio, 0,01 km į PV nuo kelio Luponiai–Verbūnai, numelioruotos žemumos slėnio PR šlaite. Šaltinio „akies“ būta apie 1,5 m skersmens, jos vietą žymi klampė duobelė, apaugusi karklais. Tačiau vis dar šaltiniuotas yra slėnio šlaitas į ŠR nuo minėtos duobelės. Padavimuose pasakojama, kad atsigėrę šio šaltinio vandens, arba juo apsipylę, žmonės būsią laimingi.

Paažuolių (Ukmergės r.) šaltinio vieta yra 0,22 km į PV nuo kaimo kapinių, 0,11 km į V nuo Ringės upelio pralaidos kelyje Taujėnai–Ukmergė, Ringės upelio kairiajame krante, pirmosios terasos papėdėje. Šaltinio akies būta maždaug 1 m skersmens, joje žiemą vasarą virė vanduo, kurio perteklius trumpa protaka tekėda-

vo į Ringę (PR kryptimi). Buvo tikima, kad šaltinis turįs „gydomosios reikšmės“, tačiau 7-ajame ar 8-ajame dešimtmetyje jis užako ir sunyko.

Gaivenių (Ringelių) (Ukmergės r.) šaltinio vieta yra 0,75 km į R nuo Gaivenių, kanaluoto Ringės upelio pralaidos kelyje Gaiveniai–Paažuoliai ŠV pusėje, Ringės dešiniajame krante. Šaltinio akies būta maždaug 1 m skersmens, joje žiemą vasarą virė vanduo. Archyviniai duomenys nurodo, kad šaltinis buvo vadinamas Velnio akimi. Kartu žinoma, kad praeityje prie šaltinio žmonės eidavo arba važiuodavo iš tolimiausių apylinkių, tikėdami nepaprastomis gydomosiomis šaltinio vandenimis.

SURVEY OF ANCIENT SACRED SITES

Survey of ancient sacred sites in various Lithuanian districts was carried out by the LIH in 2000. About 45 objects were localized and surveyed (sacred hills, stones, springs, trees, etc.) the existence of which has so far been known only from the archival data or the data available have been incomplete. The article contains information about some investigated objects of greater importance.

ŽVALGOMOJI EKSPEDICIJA RYTŲ LIETUVOJE

Vykintas VAITKEVIČIUS, Gintautas ZABIELA

2000 m. LII tęsė archeologinių ir mitologinių-sakralinių objektų žvalgymus Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Zarasų, taip pat Vilniaus ir Trakų rajonuose (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 535–546). Aplankyta daugiau nei 50

vietovių, žvalgyta 60 objektų. Aptikta 10 archeologinių, 4 mitologiniai-sakraliniai objektai, kuriuos reikia įrašyti į kultūros vertybių registrą. Dar 8 archeologiniai ir 9 mitologiniai-sakraliniai objektai registruotini kaip kultūrinės vertės požymius tu-